

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. IV. Ut valeant impedimenta, requiritur justa causa. Eâ existente, etiam personæ particulares redduntur inhabiles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

vubentes
sunt omnino
sublati.

editæ, sint omnino sublatae, ut in c. fin. de Secundis nuptiis. Et non videtur probabile &c. ut sup. Ita Felinus.

Fallentias hujus doctrinae videre poteris apud eundem Auctorem n. 14. nimis multae sunt, quam ut hic possint commodè apponi. Lege etiam, quae de hac re scripsimus dis. praeced. loco sup. citato.

118.
Propoun-
tur duo no-
vae quæstio-
nes.

Impraesentiarum quaeritur: utrum supposita legitima potestate constituendi impedimenta dirimentia, valeat constitutio seu lex, facta sine justa causa. Secundò; an existente justâ causâ, etiam personæ particulares possint reddi inhabiles. Pro responsione ad utramque quaestionem erit.

CONCLUSIO IV.

Ut valeant impedimenta, requiritur justa causa. Eâ existente, etiam personæ particulares redduntur inhabiles.

119.
Non licet sine
justa causa
constituere
impedimenta.

Non disputatur hic, an liceat constituere impedimenta sine justa causa; quippe ab omnibus supponitur, id non licere, cum nullus Legislator possit uti suâ potestate in destructionem boni communis, sed tantummodò in ædificationem, juxta illud Apostoli 2. Cor. 10. v. 8.

2. Cor. 1.

Nam etsi amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem & non in destructionem vestram, non erubescam. Foret autem destructio seu dissipatio boni communis, & non ædificatio seu recta administratio, si Pontifex aut alius Legislator, impediret vel irritaret Matrimonium, quod jure naturæ omnibus concessum est, pro suo libitu absque ulla rationabili causa.

120.

Major causa
requiritur
ad irritandum,
quam
simpliciter
prohibendum,
ex Tappero.

Et (ut bene advertit Ruard. Tapperus art. 20. Lovaniensi paulò post principium) major exigitur causa ad dirimendum, quam ad simpliciter prohibendum Matrimonium; & sæpè aderit justa causa prohibendi, non tamen dirimendi; quia dirimere gravius est, quam simpliciter prohibere.

Interim, quia multa potest illicitè efficere Pontifex, aut alius Legislator, quæ tamen si fiant, obtinent roboris firmitatem; exemplum, dispensare in propria lege, quod secundum plurimos Doctores valet, tamen nequiquam liceat; hinc dubitant aliqui; an similiter, si Pontifex, aut alius Legislator absque causa justa decernat impedimentum aliquod, teneat factum, ita ut sit peccatum, cum eo impedimento inire Matrimonium; & si fuerit impedimentum dirimens, Matrimonium initum minimè valeat.

121.
Probat
impedimen-
tum, sine
causa pos-
sunt, valere.

Pro parte affirmativa præter exemplum jam allegatum, facit; quòd oim potuerit Pontifex dirimere Matrimonium intra septimum consanguinitatis gradum contractum, ut constat ex cap. Ad sedem, 35. q. 5. qui gradus hodie restricti sunt, c. Non debet, de Consanguin. & Af-

finis. Ergo olim plura erant impedimenta, quæ postea successu temporis ablata sunt: quod signum est non fuisse antea necessaria aut utilia, & tamen adhuc ligabant.

Imò quædam potius erant noxia, ut colligitur ex Trident. sess. 24. c. 2. de Matr. ibi: Trident. Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Et ideò Concil. eo cap. & duobus sequentibus piè & utiliter abstulit quosdam impedimentorum gradus.

Atque pro hac sententia citantur Hostiensis cap. Tua fraternitas, de Sponsa duorum, ad finem, dicens: Fortè ita esse. Veracruz 1. part. Specul. art. 46. & Vega 10. 2. c. 34. casu 128.

Ceterum (inquit Sanchez lib. 7. disp. 1. n. 6.) omnino tenendum est, ad valorem prohibitionis desiderari justam causam. Et proinde eâ non existente, dicendum est, Matrimonium contra eam initum validum esse, & culpâ vacare. Quoniam cum Matrimonium sit vinculum jure naturali & Divino inventum, ac omnibus concessum, excepto saltem primo gradu consanguinitatis inter ascendentes & descendentes, non potest Pontifex illud ad libitum interdicerè; sed sicut dispensatio in illis, quæ jure naturæ obligant, facta absque causa, est irrita; ita censendum est de prohibitione Matrimonij absque legitima causa. Hæc ille.

Est sententia communis, quam docet idem Hostiensis in Sum. tit. de Matrimonio contra interd. Eccles. ubi n. 3. in principio sic scribit: Quid juris sit de Matrimonio contra interd. Eccles. contracto. Et quidem aut interd. fit sine causa, & tunc nullum est interd. arg. inf. de Accusat. Cum dilecti, §. 1. Et ad finem ejusdem tit. hæc lego verba: Mihi videtur, quòd in hac quaestione curendum sit ad intentionem Papæ, qui ex causa reddit personas inhabiles ad contrahendum: nam sicut generalem super hoc condit constitutionem (scilicet ex causa) sic & specialem, & localem, & personalem. Si ergo intendit, quòd Matrimonium contra tale interd. suum factum non valeat, nullum esse Matrimonium judicabo. Ita Hostiensis.

Eiq; subscribit Pontius lib. 6. c. 3. n. 1. dicens: Non est in hoc casu specialis aliqua difficultas; sed communis omni Principis legi, & ex eo principio decidenda; an lex vim habeat obligandi, nisi justa sit & rationalis: de quo in materia de Legibus latè. Nunc breviter dico, jus semper ex ratione æstimandum esse; & quemadmodum sine ratione justitia non est, ita neque jus. Ut enim Ulpianus in lege, Ius civile, ff. de Iust. & Iure: Ius civile est, quod neque in totum à naturali vel gentium recedit, nec per omnia ei servit. Itaque cum aliud addimus, vel detrahimus juri communi, jus proprium, id est, civile efficitur.

Ex quibus verbis, ut inquit Mijfingerus Inst. de Iure naturali in principio n. 22. planè constat, humanum jus esse determinationem juris naturalis.

Auctores pro
hac doctri-
na.

122.
Opposita
sententia
omnino te-
nenda est, ex
Sanchez.

Eam docet
Hostiensis.

123.
Subscribit
Pontius.

Ius ex ratio-
ne æstimandum est.

L. 6. ff. de
Iust.
Quid sit
jus civile.

124.
Humanum
jus est deter-
minatio ju-
ris naturalis.

naturalis. Si igitur recedat in totum à jure naturali, non determinat, sed magis affingit aliquid incognitum naturæ, id est, ut Aristoteles ait: *Quod nullam causam in natura habeat.* Non ergo lex, sed quædam tyrannis & carnificina censenda est. Recedit autem à naturali jure lex, quæ ratione non nititur.

Qualis debeat esse lex, ex Isidoro. Rectè igitur scriptum est ab Isidoro in cap. 2. dist. 4. *Erit autem lex honesta, justa, possibilis, secundum naturam &c. nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.* Quare quæ rationalis non est, neque jus, neque lex est; ac proinde, salvâ conscientia, ei legi non parere licet.

125. Vi quidem (inquit Donellus lib. 1. Comment. c. 5. vers. *Constitutio est*) fieri potest, ut pareamus, & jus etiam verbo dici potest; re autem ipsa nil nisi vis erit, jus non erit, Sed cur ea, quæ Princeps turpiter jubet vel prohibet, non dicantur jus, cum hæc sæpè jubeant severius, quàm honesta; jus autem appellatum est a jubendo? Verùm hic jussus pro jussu habendus non est, atque adeò reverà non est jussus: jubere enim est, jubere ut quid fiat, quod & fieri potest: quæ autem turpia sunt, ea nec facere posse credimus, l. *Filius*, ff. de Condit. instit. ibi: *Nam quæ facta ledunt pietatem, estimationem, verè recundiam nostram, & (ut generaliter dixerim) contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est.*

Lex injusta non est lex, ex d. Aug. Hinc scitè dixit August. lib. 1. de Libero arbitrio, c. 5. *Mibi lex esse non videtur, quæ justa non fuerit.* Et lib. 19. de Civit. c. 21. *Quod jure fit, justè fit, quod autem fit injustè, nec jure fieri potest; non enim jura putanda sunt vel dicenda iniqua hominum constituta.* Porro iniquum est prohibere vel irritare Matrimonium absque rationabili causa, ut constat ex dictis.

126. Hæc potestas (prohibendi vel irritandi Matrimonia) data est Superioribus (inquit Averſa sup. sect. 4. § *Fatendum tamen*) ad rectam & justam gubernationem & utilitatem subditorum: ergo deficiente justâ causâ non possunt validè subditos adstringere, & limitare eorum libertatem. Non tamen integrum esset quibuslibet privatis subditis adjudicare de justâ causa, si adfuerit. Quinimò regulariter præsumendum est pro lege, quando non constat oppositum. Hæc ille.

127. Et sanè (Prosequitur idem Auctor) de nullo impedimento admitti debet, fuisse unquam in Ecclesia absque justâ causâ constitutum. Et alioqui illi Auctores concedere deberent, peccare saltem Pontifices in quibusdam impedimentis constituendis: quod in re adeò solemnè & publica non nisi temerè cogitaretur. Ad summum ergo admitti debet, quædam causas esse, non ita urgentes, sicut alias, esseque velut arbitrarias, quibus prudenter moveri potest Legislator si velit, non tamen eum vehementer impellant; & ita congruenter possit in unam vel alteram partem inclinare, ut legem condant aut auferant. Ac rursùm quædam causas esse, quæ non semper in eodem statu persistant, quinimò

possint per alias successu temporis emergentes elidi. Quæ præcipuè ratione factum est, ut de quibusdam impedimentorum gradibus expediens aliquando fuerit constitui, & postea auferri. Hactenus Averſa.

Et sic patet solutio ad 2. argumentum oppositæ sententiæ, quam etiam prius adduxerat Sanchez sup. dicens: *Olim dum Ecclesia interdixit Matrimonium usque ad 7. consanguinitatis gradum, justam interdicendi causam habuit: at post successu temporis experientia docuit, expedire gradus restringere, ut dicitur c. Non debet, 8. de Consanguinit. & affinit. & ita ibi restricti sunt. Possent autem Pontifex etiam modò plures gradus prohibere, si judicaretur adesse novam causam plures interdicendi. Id autem non posse justè nec validè citra justam causam, affirmamus. Hæc ille.*

Transcribo ego verba d. cap. 8. ad majorem explicationem: *Non debet reprehensibile judicari (inquit Innoc. 3. in Concil. Generali Later. c. 50.) si secundum varietatem temporum, statuta quandoque variantur humana, præsertim cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit. Quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutavit in nova. Cum ergo prohibitiones de conjugio in secundo aut tertio affinitatis genere minimè contrahendo, & de sobole susceptâ ex secundis nuptiis, cognationi viri non copulandâ prioris, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum: cum cessante prohibitione, cesset effectus: constitutiones super hoc editas, sacri prohibitionis Concilij revocantes, præsentis constitutione decernimus, ut sic contrahentes de cetero libere copulentur. Prohibitio quoque copula conjugalis, quantum consanguinitatis & affinitatis gradum de cetero non excedat: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari.*

Ubi Gioſſa verb. *Revocantes*, ait: *Gregorius tamen dicit: Qui dissolvit hæc genera affinitatis, negat verbum Dei in æternum manere, 35. q. 10. Fraternalitatis, ultra medium, versus finem. Qualiter ergo Innoc. dissolvit? Hoc intellige sine causa, & ab alio, quàm a Successore Gregorij.*

Igitur ex causa potest Pontifex gradus restringere & ampliare. Neque hæc restrictio signum est, antea non fuisse necessariam aut utilem extensionem; sed tantum hodie cessasse illam necessitatem, aut utilitatem, quæ antea vehementer impellebant Ecclesiam ad prohibendum vel irritandum Matrimonium in tali vel tali gradu, quod non officit nostræ Conclusioni.

Nec obstat etiam exemplum dispensationis in propria lege, quæ facta sine causâ, quamvis illicita, tamen valida est. Nam in primis, apud me etiam est invalida, Sanchez autem sup. admissio eo exemplo, negat consequentiam. Et disparitas est; quòd lex permittens omnibus Matrimonium, sit naturalis: non valet autem dispensatio Pontificis in iis, quæ lege naturali obligant, facta sine justâ causâ; ergo nec interdictio Matrimonij in gradibus, jure naturæ concessis, non existente justâ causâ.

Olim erat justa causa interdicendi Matr. usque ad 7. gradum, hodie non, ex Sanchez.

128.

Textus c. 8. de Consang.

Deus aliquando mutavit suas leges.

Prohibitio copula conjugalis non excedit hodie 4. gradum.

129.

Ex causa potest Papa gradus restringere & ampliare.

130.

Pontifex nequit validè dispensare sine causa in lege naturali ex Sanchez.

Existente causa, personae particularis redduntur inhabiles.
 Sanchez. *Ea autem existente* (ut habet secunda pars Concluf.) *etiam persona particularis redduntur inhabiles; scilicet ad Matrimonium contrahendum, vel pro aliquo tempore, & cum determinata tantum persona, vel etiam pro perpetuo, & cum quacumque persona.* Ita docet Sanchez sup. n. 7. & 8, cum aliis quos citat.

131. *Probatur.* Atque in primis, posse Pontificem existente iusta causa, v.g. magnae disparitatis inter contrahentes, & timoris discordiarum gravium, aliquos privatos reddere inhabiles, ut inter se Matrimonium ineant, probat hic Auctor n.7. Quia si potest ex iusta causa reddere irritum Matrimonium inter omnes personas certi generis, ut inter omnes consanguineos usque ad quartum gradum, cur non poterit irritare inter duas privatas personas, ubi tam urgens fuerit causa, ut id postulet? Ita interrogat Sanchez. Et haec est sententia Hostiensis sup. allegati, ibi: Mihi videtur &c.

Est sententia Hostiensis.

132. *An etiam Navarri?* Nunquid etiam Navarri? Lib. 4. Consil. in 1. edit. Tit. de Sponsal. toto Consil. 24. In 2. vero edit. tit. de Matrim. contr. cont. interd. Eccles. toto consil. 1. proponit hunc casum: Quidam juvenis filius nobilissimae ac illustrissimae familiae, ut praetenditur fascinatus, vult, invito ejus patre, cum muliere vilissima Matrimonium contrahere, non sine maximo ejus familiae dedecore. Quæritur modò; si ab ejus patre potest impetrari à Summo Pontifice motus proprius, per quem filio prohibeatur, ne per annum absque patris voluntate contrahat, & si contraxerit, sit irritum & inane, ad hoc, ut infra illud tempus videatur, si orationibus medicamentibus ab hujusmodi fascinatione liberari possit, adedò quòd in se reversus, quod sibi & suae familiae convenit, faciat.

Ecce casus. Ad quem utique Sanchez, si ei propositus fuisset, indubiè respondisset, ab ejus patre posse impetrari à Summo Pontifice talem motum proprium. Sed quid putatis Navar. respondisse?

133. *Exponitur ejus iudicium.* *Primò.* Respondeo (inquit) primò, certum esse circa hanc quaestionem, quòd Papa summus Christi Vicarius potest iustà de causâ Matrimonium interdicere alicui usque ad aliquod tempus, ut satis probat totus tit. de Matr. contrac. contra interd. Eccles.

Secundò. Secundò; hujusmodi interdictum inducere quidem impedimentum impediens Matrimonium contrahendum, sed non dirimens post contractum, ut ibid. probatur.

Tertiò. Tertiò; constare, quòd Papa potest facere legem, quâ aliquod genus personarum fiat inhabile ad contrahendum, ut colligitur ex tit. de Consang. & Cognat. spirituali, & novissimè ex Concil. Trident. c. 1. de Reformat. Matr. sess. 24.

134. *Quarò.* Quartò; rem sine exemplo esse, quòd Papa per suum interdictum particulare duas personas, alioqui habiles, faciat inhabiles ad contrahendum inter se Matrimonium, ita ut contractum sit nullum, & ita, meâ sententiâ, indignam, quæ petatur, & indigniorem, quæ concedatur; arg.

c. Legatur, 24. q. 2. & cap. Si habet, 24. q. 3. cui consequens, praedictum motum proprium non debere peri, neque concedi.

Quintò; quòd videtur iustè & honestè interdicere posse Papam cuiuspiam Parocho & Ordinario, ne interessent, presentève essent, néve facerent facultatem sive licentiam alteri Presbytero, ut possit illi interesse, censuras & alias poenas imponendo eis, si contra fecerint; modò iusta causa id prohibendi subesset. Tum arg. c. fin. de Clandest. despons. Tum, quia habet potestatem summam prohibendi peccata & occasionem eorum, ut in hac ipsa materia satis exprimitur in praedicto tit. de Matr. contract. &c. & c. Præterea, de Sponsal. & d. cap. de Cland. despons.

Sextò; quòd praedicta fascinationis suspicio, proveniens ex tanta imparitate personarum, & ex tanto tanta familiae dedecore, & ex tanta pertinacia juvenis divitis & nobilis in deligendis nuptiis adedò indecoris, & timor, quòd poenitentia, quæ illos de more consequetur, possit esse occasio, ut illa vel ferro occidatur, vel veneno, videntur iustæ causæ, ut S.D.N. prohibere dignetur sub censuris & penis gravissimis Parocho praedictæ mulieris, qui nunc est, & qui mutato domicilio foret, & Ordinario ejus, ne interessent hujusmodi nuptiis, nec aliis Presbyteris facultatem in eis interveniendi facerent intra annum, ad effectum pium in quaestione propositum: quia quæ causa in hoc iusta sit, cum non definiatur à jure, arbitrio prudentis & boni viri definiendum est, l. 1. ff. de Jure delib. & cap. de Causis, de Offic. deleg. Usque adhuc Navar.

Ubi, ut colligitur ex 4. resp. nihil decidit de potestate Pontificia, circa hoc impedimentum dirimens statuendum; sed praescindendo ab eo, quòd Pontifex possit, vel non possit, solum dicit, nullo pacto expedire, ut id fiat.

Quòd etiam clarius significat consil. 2. eod. tit. n. 3. ibi. Non memini legisse apud aliquos, qui testarentur aliquem Summum Pontificem id unquam tentasse: & ideò licet in ea essem opinione, quòd de absoluta potestate possit hoc facere (puta constituere hoc impedimentum dirimens) non tamen facilè mihi persuaderem, quòd conveniret ut præciperet fieri hoc ætate nostrâ, in qua multi (proh dolor) multa etiam vetera præcepta ejus ægrè suscipiunt. Hæc ille. Igitur non negat absolute possibilitatem seu potestatem, sed solum convenientiam usûs potestatis, idque maximè propter non usum usque ad tempora Navarri.

Qui utique si usum vidisset, aliter locutus fuisset. Vidit illum Additionator Navarri, sic scribens in sine d. Consilij primi: Advertendum tamen temporibus nostris Papam ex causa praedictæ consimili, inhabilitasse quamdam Illustriss. personam ad contrahendum cum quadam muliere: itemque & quemdam, qui ut eluderet sponsalia de futuro, pro quibus lis movebatur, tentabat cum alia contrahere Matrimonium de presenti. Timebantur enim in utroque casu

Quintò.

Sextò.

136.

Navar. nihil decidit de potestate Papa.

Negat convenientem usum potestatis.

Maximè propter non usum suo tempore.

137.

Nostr. tempore? papa usu suis illa potestate.

ncq

non levia scandala. Ita Additionator.

Auctor cum alijs concedit illam potestatem Pontifici.

Cumque Navarrus non adferat aliquam rationem urgentem, ad negandam Pontifici eiusmodi potestatem, malumus ipsi eam concedere; prout etiam concedit Pontius sup. n. 3. Coninck disp. 30. dub. 1. conclus. 4. Aversa sup. 5. Deinde dubitatur. Dicast. sup. n. 31. Herinx disp. 6. n. 9. Eo semper salvo, ut adfit iusta causa, v. g. speciale delictum talium personarum, grave scandalum, vel damnum ex tali Matrimonio oriturum &c.

138.

Quae sint iustae causae relinquuntur arbitrio prudentis, ex Dicastillo

An verò (inquit Dicastillo sup.) in hac vel illa occasione pensatis circumstantiis sit causa sic sufficiens, vix, imò ne vix quidem, potest aliqua generalis regula ad id dignoscendum praescribi, quin omnia pendeant ab arbitrio prudentis. Varios casus adferunt aliqui, sed in illis ipsis, quando venitur ad rem, difficultas est in multis circumstantiis expendendis, an ibi sint omnia prudenter requisita. Legatur ibi Diana (part. 8. tr. 1. resol. 60.) & Auctores, quos ibi refert, & videbit lector (ni fallor) in quovis casu pendere rem totam à personalibus circumstantiis, & à loco, tempore, natione, nobilitate, capacitate, vehementi inclinatione & periculo spiritali, tum contrahentium, tum eorum, quorum interest, ut Matrimonium contrahatur, aut impediatur, aut differatur.

139.

Est potestate utitur Papa tam pro uno, quam pro communitate.

Itaque solum puto cadere sub doctrinam Theologi & Jurisperiti, quòd possit Papa (quidquid aliqui reclamant) ex causa impedimentum etiam dirimens inducere; non tamen cadere sub scientiam, regulam generalem tradere, quae doceat, causam, ab innumeris circumstantiis pendentem, pro casibus occurrentibus esse sufficientem. Itaque puto eadem potestate posse uti Papam pro uno, atque pro communitate, quia non apparet ratio, cur non possit. Ipse tamen viderit, an tunc subsistat causa. Hæc ille.

Planè Pontificis est, id videre, ne illicitè juxtà ac invalidè utatur suà potestate, quod absit praesumere. Et quidem, ut sup. dixi ex Ruaro Tappero, major causa requiritur ad irritandum Matrimonium, quam ad simpliciter prohibendum. Itemque, major causa requiritur ad irritandum Matrimonium cum quacunque persona, idque pro perpetuo, quam cum hac determinata, aut pro aliquo tantum tempore.

140.

An Papa possit personam aliquam pro perpetuo reddere inhabilem.

Urgentior (inquit Sanchez sup. n. 8.) difficultas est, num integrum sit Pontifici, iustà subsistente causà, personam aliquam reddere perpetuò inhabilem ad Matrimonium, quae jure naturali habilis erat. Nam in casu praemisso, illi, qui à Pontifice reddebantur incapaces Matrimonij, inter se ipsos incundi, non adstringebantur ad vitam cælibem traducendam; poterant enim ad alias transire nuptias. In praesenti autem, persona hæc cogere ad perpetuam continentiam, cum tamen ad illam nemo, absque proprio consensu, astringi possit, c. *Integritas*, 22. q. 1. nec privari Matrimonio, quod in remedium concupiscentiae natura ipsa indulget. Ita Sanchez.

Et ecce ratio dubitandi. Quà tamen non obstante, Sanchez ibid. docet, etiam in eo casu id licere Pontifici, dummodò existat rationabilis causa. Audite ipsum pro se loquentem: Alexander (inquit) de Nævo cap. *Tuas*, n. 17. de Sponsa duorum, refert ex Calderino ibi, Urbanum 5. reddidisse inhábiles ad Matrimonium ineundum Barnabonem Vicecomitem & Dominum Mediolanensem, ac liberos ejus rebelles Ecclesiae; & tunc agitata hinc inde quaestione de potestate hac Pontificia, Calderinum sustinuisse, id integrum esse Pontifici, quod idem sustinet Alex. de Nævo ibi. Et ita tenendum est.

Affirmat Sanchez.

Quàmvis enim jus naturæ concedat cuilibet Matrimonium: at potest Pontifex in gravissimi delicti poenam eo jure quemquam privare, reddendo ipsum inhábilem, sicut posset capite plectere, aut in servitutem redigere, privando libertate, à natura concessà.

141. *Probat.*

Insuper: si potest Pontifex in poenam delicti, impedire perpetuò Matrimonium, ita ut citra culpam læthalem iniri minimè valeat, ut de facto impeditur propter incestum, & quaedam alia crimina: ubi gravitas delicti id exegerit, cur non poterit ita alicui interdicere Matrimonium, ut contra prohibitionem initum efficiatur invalidum? Pontificis enim potestas non arctata est ad sola impedimenta Matrimonij impediencia, sed ad dirimentia quoque extenditur. Hæc tènus Sanchez.

Confirmatio.

Cui libenter, cum aliis Auctoribus sup. allegatis, subscribimus. Nec video, quid dignum solutione possit objici, quod hic vel alibi non est objectum vel solutum. Solum addo: quòd jam dictum est de inhabilitandis personis particularibus per Pontificem, intelligendum etiam esse de aliis Principibus sive fidelibus, sive infidelibus, comparatione suorum subditorum, quibus in genere, juxtà superius dicta, possunt statuere impedimenta dirimentia Matrimonium.

142. *Auctor subscribit Sanchez.*

Si autem à me quaeritur: an Pontifice interdicente suo præcepto aut constitutione Matrimonium, eo ipso reddatur irritum, si contra eam prohibitionem ineatur?

143. *Papa interdicens Matrim. non eo ipso irritum.*

Respondeo citius negativè: quippe ut docetur in Tract. de Legibus, ut lex actum, quem prohibet, etiam irritare censeatur, necesse est, ut contineat clausulas expressè irritantes; vel eo sensu sit usu recepta; vel concedat potestatem actus, non solum apposità conditione, sed etiam conditionatè; vel denique prohibeat actum ratione effectus permanentis. Jam autem fieri potest, ut præceptum aut constitutio Pontificis interdicens Matrimonium, nèque contineat clausulas expressè irritantes; nec eo sensu sit usu recepta; neque concedat potestatem actus conditionatè; nec denique prohibeat actum ratione effectus permanentis.

Et sanè, quòd non omnis lex, prohibens aliquem actum, ex vi verbi, seu ex sola natura rei, eum quoque irritet, satis constat ex eo, quòd prohibere actum, & irritare illum sunt effectus valde diversi, quippe prohibere, solum est præcipere

144. *Probat. quòd non omnis lex prohibens sit irritum.*

cipere & obligare, ut actus non fiat: irritare autem non est præcipere, sed facere; scilicet reddere inefficacem voluntatem vel consensum ejus, aut inhabilitare personam. Ergo ut per legem fiant hi effectus, debent per ejus verba sufficienter explicari: sed per solum verbum *Prohibendi*, non explicatur effectus irritandi; ergo non fit talis effectus ex natura rei per legem, utentem purè & simpliciter verbo *Prohibendi*, quantumvis directè & specificè actum prohibeat.

Liquet profectò, sæpè sæpiùs hos duos effectus à se invicem separari, ut patet, ne extrà propositum divagemur, in impedimentis Matrimonij, quæ prohibentia seu impediencia nuncupantur, superius in principio Sect. enumerata, tam juris naturæ, quam Ecclesiastici. Licet enim Matrimonium illicitum reddant, minimè tamen invalidum, juxtà illud cap. *Ad Apostolicam*, 16. de Regular. *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem.*

Imò aliquando prohibetur actus, qui invalidari non potest, ut cum alicui Sacerdoti prohibetur ne sacrificet, aut Episcopo, ne ordinet. Ergo valdè diversi sunt effectus prohibere actum, & irritare illum. Ac proinde manifestum est, legem, quæ utitur solo verbo, *Prohibendi*, seclusis extrinsecis circumstantiis, præcisè ex significatione illius verbi, non irritare actum quem prohibet.

Quo ergo fundamento dici potest, præceptum personale, vel legem Pontificis, quo simpliciter prohibet personis particularibus, vel quæ interdicit simpliciter alicui generi personarum Matrimonium, eo ipso ex vi seu natura illius prohibitionis, seclusis aliis circumstantiis, illud Matrimonium efficere irritum?

146. Igitur ut præceptum personale vel lex Pontificis, quo vel quæ prohibetur Matrimonium, simul id ipsum irritet, oportet ut contineat vel clausulas expressè irritantes vel usu ut irritans observetur, vel prohibeat ratione effectus permanentis.

Hæc latius deducta, legere poteris apud Suarezium lib. 5. de Legibus c. 25. & 26. Nam (ut notat Pontius lib. 6. c. 3. n. 2.) hæc communis difficultas est, quæ ex eâ questione pendet, ex quibus verbis Legislatoris colligatur actum esse irritum, si contrà legem fiat, & ex eo principio decidenda. De quo DD. latè in materia de Legibus, & juris Interpretes in l. *Non dubium*, Cod. de Legibus: Hæc ille.

147. Impresentialium tantum addo: Sanchium lib. 7. disp. 2. ubi fusissimè tractat de hac controversia, plus aliquid requirere, ut Matrimonium sit irritum, quam benè alii contractus, eò quòd Matrimonium sit res gravissima. Sic ergo scribit sup. n. 9. Cum Matrimonium sit res adeò ardua, & gravissimum negotium sit illud irritare, specificam clausulam poscit. Ad sponsalia vero irritanda, non desideratur ea clausula specifica, sed satis est generalis, cum ea irritare non sit res tanti momenti.

Et n. 11. ait: Similiter erit validum (Matrimonium) quamvis sit decretum generale irritans.

tans, & non referens se specificè ad Matrimonium. Ut si Pontifex, interdicens Matrimonium, addat: si quid contrà gestum sit fore irritum & inane. Quare tunc clausula illa irritans debet intelligi, ut contrà gestum non valeat in præjudicium alicujus.

Item n. 12. Si clausula decreti irritantis faciat specificam Matrimonij mentionem, id irritans, si contrà prohibitionem initum sit, distinguendum est, num causa sit temporalis (ut ob dici venerationem, vel ob litem pendentem) an perpetua (utpote quæ ad nullum tempus restricta est) ut priori casu Matrimonium non reddatur irritum; sed sensus sit, ut Matrimonium sit nullum, non simpliciter, sed in quantum parat præjudicium alicui liti, ob cujus pendentiam est ad tempus interdictum: posteriori autem, irritum reddatur. Quia cum Matrimonij irritatio sit res gravissima, non censenda est inducta ex tali clausula, adjecta prohibitioni ob causam temporalem; sed juxtà merita causæ dimetiendum est, an sit irritatio absoluta, an potius quoad peculiarem effectum. Hæc ille.

149. Ex quâ doctrinâ videtur sequi (inquit Coninck sup. n. 11.) absolute irritum fore, si verè fuit contractum in præjudicium tertij, quia hæc causa ex se est absoluta & perpetua. Quia tale Matrimonium nec contrahi, nec continuari potest sine perpetuâ injuriâ illius tertij, quæ tolli nequit, nisi aut Matrimonium solvatur, quod fieri nequit, postquam semel validè contractum fuit; aut nisi læsus cedat omni jure suo, & injuriam remittat, quod est planè per accidens: nec valor Matrimonij à conditione futura contingenti pendere potest.

Quod si postea non reperiat ullum impedimentum, aut præjudicium tertij, judicabitur Matrimonium ab initio fuisse validum. Ratio est; quia talis clausula admittit facilè hunc sensum, nec sine urgente necessitate Matrimonij absoluta irritatio admittenda est, cum res gravissima sit. Hæc ille.

150. Addit autem paucis interjectis: Quæ probabilia sunt, sed magis nituntur quâdam Epicicèâ, ac probabili DD. sententiâ, quam certâ ratione, quæ in re satis obscurâ, nobis sufficere debet: quare pluribus hæc non disputo.

Neque nos volumus pluribus disputare; sed Sententia tantum intelligere sententiam Averse de hac controversia. Itaque q. 10. sect. 2. sic scribit: Fatendum tamen potius est, in univèrsam quando Pontifex in suo interdicto, præter prohibitionem, addit etiam clausulam irritantem, reverà Matrimonium non solum fore illicitum, sed etiam fore irritum; & hujusmodi interdictum non solum esse impedimentum prohibens, sed etiam dirimens.

151. Suadetur facilè; quia talis clausula irritans planè demonstrat intentionem Pontificis, ut si tale Matrimonium contrahatur, sit nullum & irritum; & utique aliquid addit supra simplicem prohibitionem, nempe nullitatem. Cum ergo in Pontifice sit potestas dirimendi, & addit justa causa, in hoc enim casu loquimur, omninò reddatur

Sæpè separatur prohibitio ab irritatione.

145. Aliquando prohibetur actus, qui invalidari non potest.

146. Quæ si contraria sit legi Pontificis irritet.

147. An plus requiratur, ut Matr. sit irritum, quam alij contractus, ex Sanchez.

An sufficiat decretum generale irritans.

148. An causa prohibitionis debeat esse perpetua.

149. Quæ si fuerit contractum in præjudicium tertij, ex Coninck.

150.

151. Probans clausulam irritantem in univèrsam annullare Matr.

ditur Matrimonium nullum & irritum.

Quam
et clausu-
lam irritan-
tem.
152.
Occurrit
objectioni.
Non oportet
distingue-
re
si causa sit
perpetua, aut
temporalis.
153.
Neque si
clausula sit
specialis aut
generalis.
Pontius.
154.
Hac viden-
tur Auctori
magis pro-
babilia.

Clausulam verò irritantem dicimus, quæ intel- ligatur ipso facto, utpotè dicendo: *Sit irritum, sit nullum*, aliòve modo simili. Hic enim loquendi modus non denotat solum separationem conjugum quoad torum, sed totalem Matrimonij nullitatem. Si autem Pontifex diceret de futuro, *Tale Matrimonium erit irritandum, poterit irritari*; tunc debet intelligi tantum de separatione conjugum quoad torum, quia supponeretur Matrimonium fuisse validum, in quo proinde nõ potest cadere talis dissolutio sed tantum separatio quoad torum.

Neque valet dicere, fortius esse vinculum Matrimonij, quam interdictum Papæ: siquidem verè potest Papa ponere impedimentum dirimens Matrimonium, ut patet de tot aliis impedimentis dirimentibus.

Neque oportet distinguere, si causa prohibitionis sit perpetua aut temporalis. Nam quàmvis sit solum temporalis, potest adhuc prudenter Pontifex decernere, ut quamdiu durat talis causa, si contrahatur Matrimonium, sit nullum & irritum. Sicut de facto Conc. Trident. ita instituit impedimentum raptus, ut quamdiu rapta maneat in potestate raptoris, sit irritum Matrimonium, si contrahatur. Si ergò verba Pontificis sufficienter eundem sensum reddant in quacumque alia causa temporali, pariter irritum redditur Matrimonium, si tunc contrahatur.

Rursus non oportet distinguere, si clausula irritans sit specialis, aut tantum generalis, dummodò, inquam, sit sufficienter expressiva. Nam dicendo ne contrahatur Matrimonium, & irritum sit quicquid contra fiat, utique nihil magis potest intelligi irritum reddi, quam ipsum Matrimonium, quod interdicatur. Et licet Matrimonium sit res adeò ardua & gravis, tamen dum Pontifex illud justè prohiberet, & irritum faceret, quicquid contra hanc ejus prohibitionem tentaretur, jam satis explicaret, se irritum reddere ipsum Matrimonium. Ita Averfa cum Pontio, lib. 6. c. 7. n. 5. & aliis, quos citat.

Quæ magis nituntur ratione, quam Epicæia, & ideò magis probabilia existimo. Eo semper salvo, ut optima legum interpret permaneat consuetudo, quæ hic maximè attendenda est, & facere potest, ut lex, quæ alioquin sonat simplicem prohibitionem, censeatur debeat irritans, & è converso, quæ sonat irritationem, habenda sit pro simpliciter prohibente absque irritatione.

Nunquid ergò, dicit aliquis, per consuetudinem potest constitui impedimentum dirimens Matrimonium, aut etiam hujusmodi impedimentum abrogari? Pro responsione instituitur

CONCLUSIO V.

Consuetudo inducit & abrogat impedimenta juris humani.

155.
Consuetudo non prescri-

A Ddo *Iuris humani*; quia nullum est jus naturale aut Divinum positivum, contra

quod consuetudo præscribat, id est, quod con-
suetudine abrogetur, ut omnes fatentur. De ju-
re naturali expressè habetur cap. ult. de Con-
suetudine in principio: *Cum tantò sint graviora
peccata, quanto diutius infelicem animam detinent
alligatam, nemo sane mentis intelligit, naturali juri
(cujus transgressio periculum salutis inducit) quã-
cumque consuetudine (qua dicenda est verius in hac
parte corruptela) posse aliquatenus derogari,*

Ubi Gloss. verb. *Juri naturali*, inquit: *Quod
immobile perseverat*; §. dist. 5. Sed cum jus natu-
rale, 25. q. 1. c. Sunt quidam. *Et hoc verum est,
quantum ad præcepta vel prohibitiones, quæ moralia
sunt, & non mutantur*: ut, Non occides. Non
furtum facies. Honora patrem, &c. 6. dist. Non
est, §. His itaque. *Et naturalia quidem jura im-
mutabilia sunt, civilia verò mutabilia, Instit. de Iu-
re naturali. §. Sed naturalia, inside Consang. &
affin. c. Non debet: & ideò nulla consuetudo præ-
valet contra jus naturale, etiam si omnes homines de
mundo contra facerent*, 32. q. 7. Flagitia.

Ratio est: quia consuetudo habet omnem
vim suam ex voluntate humana, quæ, ut con-
stat, non potest prejudicare voluntati Divinæ,
ad quam spectat lex naturalis, & Divina positi-
va. Sed neque jus Divinum usquam disponit, ut
consuetudo possit contra legem naturalem aut
Divinam positivam prævalere: immò & jus Di-
vinum & humanum disposuerunt contrarium.

De humano patet ex d. cap. fin. & similibus
textibus, tã Canonicis, quàm civilibus, quos bre-
vitat gratiã (quia res non est propria huic loco) præ-
tereò. Divinum autem expressum habemus
Matth. 15. v. 6. *Irritum fecistis mandatum Dei
propter traditiones vestras*. Et Mar. 7. v. 8. *Relin-
quentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem
hominum, &c.*

Igitur non habemus aliquod fundamentum
seu indicium, rationabiliter præsumendi, Deum
velle legem suam abrogari per consuetudinem
oppositam. Sed neque id erat expediens, aut Di-
vinam decens auctoritatem, ut per se patet. Cum
ergò sint aliqua impedimenta, quæ jure naturæ
seu Divinò, vel prohibent, vel etiam dirimunt
Matrimonium, liquet profectò, quòd ejusmodi
nequeant per consuetudinem abrogari, *est om-
nes homines (ut sup. loquitur Gloss.) de mundo
contra facerent.*

Et ideò posui in Conclus. *Iuris humani*,
quia de his solis impedimentis, quæ vel prohi-
bent, vel irritant Matrimonium jure humano,
impræsentiarum agimus, & hujusmodi impedi-
menta posse induci atque abrogari consuetudine,
asserit nostra Conclusio, intelligendo consuetu-
dinem rationabilem & legitime præscriptam,
juxtà illud d. cap. fin. de Consuet. *Licet etiam fin. de Con-
longava consuetudinis non sit vilis auctoritas, non ra-
men est usque adeò valitura, ut vel juri positivo debeat
præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legi-
time præscripta.*

Ergò si fuerit rationabilis & legitime præ-
scripta, juri positivo debet præjudicium genera-
re, ut docet Gloss. verb. *Legitime sit præscripta*,
in fine, ibi: *Sic ergò intellige, quòd consuetudinis*

bit contrà jus
naturale
aut divi-
num, ex cap.
fin. de Cons-
uet.

156.
Probatur ex
ratione,

Item ex
script. Mas-
th. 15. &
Mar. 7.

157.
Consuetudo
ut abroget
vel inducat
legem debet
esse rationa-
bilis & præ-
scripta, ex c.
fin. de Con-
suet.